GERÇEKLER Postası

SİYASAL GAZETE
ARALIK — 1966
P. K. 1116 — İstanbul
3. SAYI 25 KURUŞ

DÜŞÜNCE ÖZGÜRLÜĞÜ

- Voltaire'in Diyalogu -

1707 yılına doğru İngilizlerin Sirakûza muharebesini kazandıkları, Portekizi himaye edip, bir müddet için kendi adamlarından birini İspanyaya Kıral yaptıkları sırada yaralanmış olan General Milord Boldbind, Bareges kaplıcalarında bulunuyordu. Muharebe meydanından bir buçuk fersahlık mesafede yük arabalarının gerisinde attan düşerek yaralandığı için kendisi gibi orada sulardan faydalanmak üzere gelmiş bulunan Kont Medroso'ya tesadüf etti. Kont Medroso, «inquisition» cu idi.

Boldmind ancak sohbet esnasında tekellüfsüz olurdu: Bir gün içtikten sonra Medroso ile şu konuşmayı yaptı:

Boldmind — Demek siz, Dominicain'lerin (1) çavuşusunuz? Ne kötü bir sanat icra ediyorsunuz.

Medroso — Doğrudur, Fakat ben onların kurbanı olmaktansa hizmetkârı bulunmayı, ve bizzat yanmaktansa hemcinsimi yakmak felâketini tercih ettim.

Boldmind — Ne menfur bir seçiş! Hurafelerinizle taaffun etmekte sizi serbest bırakmış olan o mağribilerin boyunduruğu altında yüz kat daha bahtiyardınız; o mağribiler galip bulundukları halde ruhlara pranga vurmak hakkını, o korkunç hakkı, benimsemek istememişlerdir (2).

Medroso — Ne yapmamızı istiyorsunuz? Bizim ne yazmamıza, ne konuşmamıza, hattâ ne de düşünmemize müsaade vardır. Konuştuğumuz takdirde sözlerimiz istenildiği gibi tefsir olunuyor, artık yazılarımız için ne mânâ verilmez ki! Nihayet gizli tasavvurlarımızdan dolayı bizi ateşte yakamıyacakları için, onlar gibi düşünmediğimiz takdirde bizzat Tanrının emriyle ebediyen yanmış olmakla tehdit ediyorlar. Aklımız hâkim olursa, devletin yanıp kül olacağına ve milletin yeryüzünün en bahtsız milleti haline geleceğine hükûmeti ikna etmişler.

Boldmind — Avrupanın bir ucunda sizin için muharebeler kazanmaya gelen ve denizleri gemilerle kaplayan biz İngilizleri bu kadar bahtsız mı buluyorsunuz? Sanıyor musunuz ki Hindistanda keşfettiğiniz hemen hemen bütün yerleri sizden koparıp alan ve bugün hâmilerimiz arasında bulunan Holândalılar, matbuata tam bir hürriyet verdikleri ve insan düşünceleri teatisi yaptıkları için Tanrının lânetine uğramış olsunlar? Çiçero'nun serbestçe yazmış bulunması yüzünden Roma İmparatorluğu daha mı az kudretli olmuştur?

Dedroso — Bu Çiçero'da kimdir? Bu adam hakkında konuşulduğunu asla işitmedim; burada mevzuu bahsolan Çiçero değil, mukaddes babamız ve aziz Padovalı «Antoine» dır ve ben daima, insanlar düşünmeye

(Devamı 7. sayfada)

damlacık

KAR YOLLARI KESTİ

Türkiye'nin bol sürümlü bir gazetesinin manşeti bu!...

Oysa, asayişin bu kadar berkemâl olduğu, zehir hafiyelerin bollaştığı ülkemizde ve zamanımızda karın yolları kesmesi?...

İnanamadık doğrusu.

Oral COŞKUNER

Gelecek Sayıda

İşte Bilirkişinin Raporu ve Mahkemenin Kararı ya Adalet Bakanının Sorumluluğu?...

Mutlu Dönemeç

Aziz NESİN

Karıncalar düzülmüş yola; bir, beş, on, bin saymakla tükenir gibi değil karıncalar. Başı çeken karınca, su dolu bir çukura düşüyor: arkasından, daha daha arkasından gelenler de düşüyorlar çukura. Binlerce karınca boğulup yığılıyor, dolduruyor çukuru. Ardı arkası kesilmeden yürüyen karıncalardan biri, çukuru dolduranların üstünden türüyüp geçiyor karşı kıyıya. Onun ardından öbürleri de geçip kurtuluyorlar.

Ölüleri çukuru dolduran karıncalar «Geçiş birikimi» ni sağladılar.

İyi niyetli bir ivedilikle zaman zaman umutsuzluğa kapılanlarımız oluyor. Bu aydın bezginliğinin karamsarlığı, Türkiye'deki toplumsal birikimi gözliyemeyişimizden ileri geliyor. Nerden nereye geldiğimizi bir düşünelim; yalnız isttaistiklerin söylediği, 1963 yılında sigortalı işçi sayısı 700 bin. Buna bir bu kadar daha da sigortasız işçiyi ekleyebiliriz. Oysa 1945 de sayılabilen işçi 100 - 150 bin arasındaydı. İki milyonu aşan uran (endüstri) işçisinin en azından bakıp beslediği ikişer, üçer kişi vardır. Yüzde yetmişbeşi köylü olan nüfusumuzun yüzde onu da uran işçisi.

Bu sayısal artışın, bu niceliksel birikimin, niteliksel bir artış da göstermemesi, toplumsal birikim sağlamaması olabilir mi?

Yıl 1945... «Sendika» sözü daha yeni yeni duyuluyor. İşçilerin sendika kurmalarını, örgütlenmelerini isteyen, yazan aydınlar kovuşturuluyor, yargılanıyor.

İngiltere'de yapılacak uluslararası bir sendikacılık toplantısına Türkiye'den de sendikacı istiyorlar. «Bizde sendikacı yok!» denilse yüzkarası. Kendilerince güvenli saydıkları birkaç kişiyi bulup buluşturmuşlar. Onların basın toplantısına gitmiştim. «Sendika» diyemiyor «sanduka» diyorlardı. (Sanduka, tabutun üstüne örtülen taştan ya da tahtadan yapılmış kapaktır) İngiltere'ye gönderilecek olanlar,

— Türk işçisi sandukaya girecektir. Hükûmetimiz, işçilerimizin sandukaya girmesini istiyor... diyorlardı.

Bundan ne çıkar, demeyiniz. Demokrasiye «demir kır at» denilmesi de önemliydi.

(Devamı 7. sayfada)

Mutluluk Üzerine

Oktay AKBAL

Stendhal «Mutluluk bir akıl işidir» der. 1801 de Günlük'üne şöyle yazmış: «Hayatta bütün felâketler, karşılaştığımız olaylar ve durumlar hakkında beslediğimiz yanlış düşüncelerden gelir. İnsanları iyi tanımak, olayları tam olarak yargılamak mutluluğa doğru ilerlemek demektir.» «Kızılla Kara» yazarı 1804 de Paulin'e yazdığı bir mektupta şöyle diyor: «Felâket hatadan doğar, bizi mutluluğa götüren yol, doğruluktur. Buna kesin olarak inanıyorum; sana da isbat edeceğim. Gündelik kelimelere verdiğimiz değişik anlamlar yüzünden yanlış yollara sürükleniyoruz. Kelimelerin gerçek anlamlarını bulmaya çalışalım. Örneğin «fazilet» kelimesinin büyük insan toplulukları için yararlı bir şeyler yapmak anlamına geldiğini düşünmek gerek. Eğitim sözünün de kişioğlunun kafasını, ruhunu biçimlendirmek demek olduğunu bellemeli. Kelimelere gerçek anlamlarını vermek alışkanlığını bir kere edinirsen günün birinde en büyük adamların yaptıklarını, Bacon'u, Montesqieu'yü, Pascal'ı v.b. anlıyacak duruma geldiğini göreceksin.»

Stendhal'in romanları yukarıdaki sözlerini tamamlar. Yer üstünde mutluluğu akıl ve zekâ yoluyla bulmak istiyen kişiler bu romanlarda kahraman olarak ele alınmışlardır. Zekâlarının ışığı onlara yol gösterir, çoğu defa da başarıya ulaştırır. Stendhal'in kişileri duyguların aldatıcı, kandırıcı oyununa kapılmaktan kaçınırlar. Yalnız yapıtları değil, yazarın hayatı da mutluluğa akıl yoluyla ulaşmak çabasına örnektir. İncelenecek olursa görülür ki Stendhal'in sevileri, çeşitli serüvenleri, bağlılıkları duygudan çok aklının ürünleridir. Napolyon'a hayranlığı duygu dan doğan bir tutku değildi. Seviyi ve kadını, duygunun etkisiyle değil, aklın gerçekleriyle yargılaması, bir anlam vermesi hep bunu gösterir.

Stendhal «Başkalarında bulamadığımız mutluluğu kendimizde bulmak daha da güçtür. Ama bunu yaratmak çabasına katlanmalıyız. Başkalarınkinden ayrı, bağımsız, kişisel, kendimize vergi bir mutluluk yaratmalıyız» diyordu. Doğrusu o bunu başardı. Kendince, kişisel bir mutluluk kurdu, ömrünü akıl gücünün yarattığı bir mutluluk içinde geçirdi. Mutlu olmanın ilk şartı «vücudu zekânın verdiği emirlere itaate alıştırmak» tı. O bunu gereğince yaptı. Kelimelere olaylara gerçek anlamlarını verdi. Gerçek anlamları dışında başka bir şey aramadı. Arasa da zaten bulamazdı,

«Stendhal kendini anlatıyor» adlı kitabı karıştırırken yer yer okuduğum cümleler bana bunları düşündürdü. Ayrı ayrı her birimiz kendi mutluluklarımızı yaratmak ardındayız. Şu yeryüzü üstündeki kısacık geçişimiz boyunca mutlu yaşamak isteği en kutsal hak... Ama beceremiyoruz. Mutluluk arayışlarımız çoğu defa çık maza giriyor. Bunun sebebi şu: hayattan gerektiğinden fazla şey bekliyoruz. Gerçeği aşan düşler kurmak kişiyi yeniigiden yenilgiye sürüklüyor. Stendhal gibi yaratıcılar örnek olmalı bize. Onlar gerçeği görmenin bir sanat olduğunu söylüyorlar. Bu öğüdü dinlemek kolay, ama yerine getirmek... Zor olan bu. Başka çıkar yolu da yok. Tek tek ya da topluluk olarak iyi ve mutlu bir hayatı ancak gerçekleri oldukları gibi görmekle yaratabiliriz. Olayları iyice değerlendirmek, alışılagelen düşünce biçimlerinden uzaklaşmak, heyecan ların tutsağı olmamak, kelimelere gerçek anlamlarını vermek... Stendhal 150 yıl önce «Mutluluğun tek yolu budur» diyordu. Bu öğütler bugün için bile vazgeçilmez bir değer taşıyor.

Yıldız Teknikte BOYKOT

Hak davâları için yürüyen, boykot yapan, greve giden gerçek emekçiler, gerçek devrimciler arasına İstanbul Yüksek Teknik Okulu öğrencileri de katıldılar bu günlerde.

«Sosyal» bir niteliği olan Devletin bu niteliğine aykırı tasarruflarla, gerçek emekçileri mağdur edenler; Yıldız Teknik in öğretim üyelerine maddî ve manevî olanakları sağlamadıklarından bir kısmının istifalarına, dolayısıyla okulun beklenen eğitimi sağlamasına engel olmaktadırlar. Bunu gözönüne alan öğrenciler, «Devlet Mimarlık ve Mühendislik Akademileri» kanunun çıkmasını beklemektedirler; bununla ilgili boykota başlanmıştır. Başarılar dileriz.

Otyam'ın Sergisinde İNÖNÜ

İnönü, serginin son günlerinde geldi. Paşa fotoğrafları uzun uzun inceledi, izahat aldı. Çok güç işittiğinden, Otyam durmadan bağırıyordu:

«— Su taşıyor Paşam, Anamur'da çektim, 70 yaşında bir kadın...»

İnönü incelemiye devam etti. Çıplak sayılacak bir çocuk fotoğrafı önünde Otyam'a döndü:

«— Bu çocuğu sen mi soydun?» Salonda bir kahkaha tufanı... Ve o noktada... Dünya döndü, döndü... İncelemiye devam eden İnönü son fotoğraf için sordu:

«— Bunlar kim?»

«— Alanya'lı kadınlar...»

«— Böyle yoksullar var mı?»

Duyun beyler, iyi duyun, İnönü soruyor:

«— Böyle yoksullar var mı?»

Yazarlar, gazeteciler, tiyatrocular dinleyin de öyle boşa ötmeyin! İnönü soruyor:

«— Böyle yoksullar var mı?»

Mehmet KOÇ
(Savaş Gazetesi - Trabzon)

Türkiye Öğretmenler Sendikası Bildirisi

Türkiye Öğretmenler Sendikası olarak, 12 Kasım 1966 günü Tandoğan meydanından başlayan antiemepraylist hareketin fikren içindeyiz. Çünkü Türk öğretmeni Amerikan emperyalizminin siyasal ve ekonomik etkilerinin eğitim düzenimize yansıyan uygulamaları karşısında ulusal bir feveran içindedir. Amerikan barış gönüllüleri, Amerikan tipi beslenme eğitimi politikası, Amerikan tipi deneme okulları ve eğitimde Amerikan uzmanlığı modası, öğretmeni çileden çıkaran konulardan sadece bir kaçıdır. Öte yandan inanıyoruz ki, gittikçe yoğunlaşan ve karmakarışıklaşan öğretmeni bölme gayretlerinin de temelinde Amerikan emperyalizmi ve onun Türkiyedeki ittifak ortamı vardır. Keza, Anayasa düzeninin yerleşmesi yönünde etkinlik gösteren meslektaşlarımıza uygulanan sürgün, açığa alma, zorunlu atama, kıdem indirme gibi cezaların da kökeninde geri bırakılmış ülkeler halklarının uyanışından korkan Amerikan emperyalizmi vardır. Son olarak ve özetle diyoruz ki, Türk Millî Eğitimini ulusal niteliğine kavuşmaktan yıllardır alıkoyan başlıca neden Amerikan emperyalizmi ve Amerikan emperyalizmine alkış tutan, yol açan eğitim çombeleridir.

İşte bunun içindir ki, emperyalizmin her türlüsüne nefret duyan milliyetçi Türk öğretmeni ve onun en yetkili örgütü olan Türkiye Öğretmenler Sendikası, bugün ulusal bağımsızlığımıza sadece Amerikan emperyalizmi musallat olduğu için girişilen Amerikan aleyhtarı kampanyanın içindedir.

Türkiye Öğretmenler Sendikası olarak, ulusal bağımsızlık cephesi demek olan antiemperyalist cephedeki yerimizden sesleniyoruz:

«Bizi mahvetmek isteyen emperyalizme karşı ve bizi yutmak isteyen kapitalizme karşı» çıktık açık alınla savaşa ve elimizde tebeşir, kalem gönlümüzde Kuvayi Milliye havası ile...

Feyzullah ERTUĞRUL
Türkiye Öğretmenler Sendikası Genel Sekreteri

AYDINLIK YAYINEVİ YAYINI
GERÇEKLER POSTASI
Siyasal Gazete
Şimdilik ayda bir çıkar
Aralık 1966
Sahibi, Sorumlu yönetmeni: Alpay KABACALI
İdare Müdürü: Atilâ YÜCELAL
Yönetim yeri: Göknar Sok. 54 Teşvikiye - İstanbul
Yazışma: P. K. 1116 - İstanbul
Abonesi yıllık 300 kuruştur.
Pul olarak gönderilebilir.
İlânlar pazarlıkla alınır.
Yazılar, pul gönderilirse cevaplandırılır, geri gönderilir.
Dizgi — Baskı: Çelikcilt Matbaası

Jean Paul Sartre
Amerika'ya Niçin Gitmedim?

Le Nouvel Observateur'den

Ünlü Fransız filozofu ve yazarı Jean - Paul Sartre, bazı fikir adamları tarafından konferanslar vermek üzere dâvet edildiği Amerika'ya gitmekten Vietnam olayları dolayısiyle vazgeçmiş ve niçin böyle davranmış olduğunu bir Fransız dergisine açıklamıştır. Sartre, özel olarak şunları söylemektedir:

Amerika'lılar Vietnam'da askeri harekâtı genişletirken belli bir amacı gözönünde tutmaktadırlar. Bu amaç da Kuzey Vietnam'ın yenilgiyi kabul etmesi; Vietkong'a yardım etmiyeceğini söylemesi ve sonra müzakerelere girişmek zorunda kalmasıdır. Gözönünde tutulan amaç, Kuzey Vietnam'ın bir iyi niyetle hareket ederek müzakereleri kabul etmesi değildir. Demek ki, Amerika'lılar, savaşın genişletilmesinden yanadırlar. Bir yıl önce Cornell Üniversitesinin dâvetini kabul etmiştim. Bu üniversitede barışçı ve ırk kaynaşması taraftarı aydın kimseler vardı ve Amerika'nın o günlerde Vietnam'daki davranışı bugünküne hiç benzemiyordu. Amerika bugün, halkın sevmediği bir hükûmeti tutmuş, Vietkong karşısında başarılı bir şekilde savaşamayınca, saldırısını Kuzey Vietnam'a çevirmiştir. Oysa askeri bakımdan, böyle bir davranışın, başarılı sonuç vermiyeceği apaçıktır. Amerikalı askerî uzmanlar bile, Vietkong'un kullandığı silâh ve mühimmatın ancak yüzde 10 ilâ 20 sinin Kuzey Vietnam'dan geldiğini kabul etmişlerdir.

ÇIKMAZLAR

Bombardımanlardan önce, Vietkong'un kazandığı zaferler, politik ve ahlâkî bakımdan Amerika'da bir takım meselelerin ortaya atılarak çıkmazların görülmesine yol açıyordu. O zaman, benim gibi bir adamın Amerika'ya gitmesi ve onlarla içinde bulundukları saçma durum hakkında konuşması, ortak bir dil bulması mümkündü. Oysa bombardımanları durumdan hiç bir şey anlamadıkları açığa çıktı. Benimle onlar arasında bir konuşmanın yapılması ve anlaşabilmenin mümkün olması için önce Amerika'nın bütün dünyada yürüttüğü emperyalist politikanın tüm olarak gözönünde tutulması ve kabul edilmesi gereklidir. Oysa Amerikalı solcuların bir çoğu bile hâlâ Amerikan politikasının emperyalist karakterini kabul etmezler. Oysa Amerika, yalnız Vietnam'da değil. Güney Amerika'da, Korede ve Üçüncü Dunya ülkeleri içinde de emperyalist bir siyaset gütmektedir, üstelik bu politika Amerikan toplumunun kuruluşu ile ilintili köklü bir değişikliktir.

Üçüncü Dünyadan yana olan bir Avrupalı aydın için Amerika'dan vize istemek imkânsızdır. Benim Amerika'da konferans vermemin, bu şartlar içinde bir faydası olmazdı. Üstelik, Nobel mükâfatını kazanmış ama kabul etmemiş olan Jean - Paul Sartre'in, Amerika'nın bugünkü Vietnam politikasını doğru bulan kimselerin dâvetini kabul ederek onlarla tartışmış olduğu söylenecekti.

MUHALEFET

Amerika'daki solcu muhalefet hareketi maalesef çok zayıftır. Bu hareket, Vietnam'da müzakerelerin başka şartlar içinde yapılmasını kabul ettirecek güçte değildir. Nitekim, Cezayir savaşı sırasında, Fransa'daki muhalefet akımı bile müzakerelere girişilmesini kabul ettirememişti. Mesele, De Gaulle, Ordu, Cezayir Millî Kurtuluş Cephesi ve şehirlerdeki Cezayirli vatandaşlar arasında halledilmek durumundaydı. Pratik bir sonuç elde edememekle birlikte biz Fransa'nın solcu ve ilerici aydınları, Cezayirdeki sömürge savaşını doğru bulmadığımızı belirttik tabii. Ama bunun bir işe yaradığını sanmam.

Amerika'da bir muhalefet akımı vardır ve bu akım özellikle ırk kaynaşımı konusunda kendini göstermektedir. Irk kaynaşımı taraftarı olmak ve zencilerin haklarını savunmak, Amerika'da, linç edilmeyi ve ölümü göze almak demektir. Ayrıca, Amerikan politikası, dışarda şiddete başvurduğu zaman, içerde ırk meselesinde daha liberal bir tutum göstermekte ve böylece kamu oyunun dikkatini dıştan içeriye kaydırarak asıl meselenin görülmemesini sağlamaya çalışmaktadır. Bundan ötürü, bugün Amerika'nın Vietnam'daki politikasını doğru bulmayan aydınların sayısını zencilere karşı yapılan haksızlıkları doğru bulmayanlardan çok daha azdır. Amerikan emperyalizminin içinde bulunan ve bu durumu gören az sayıda aydınlar, ellerinden hiç bir şey gelmeyen ama yine de saygıya lâyık olan bahtsız kimselerdir. Amerika'daki muhalefet akımı zenci meselesi ile ilintili olarak ve tek başına gelişmektedir. Bu ülkede gerçek bir muhalefet ancak, Amerikan toplumunun yarattığı efsaneleri ve ideolojileri içinden görerek ve buna karşı gelerek gelişecek olan bir düşünceden doğabilir. Böyle bir akıma dışardan yardım etmek mümkün değildir sanırım.

PROTESTOLAR

Ne var ki, Vietnam meselesinde, Avrupa aydınlarının, Amerikan politikasını beğenmediklerini ve mahküm ettiklerini gösteren protesto hareketlerinin yararlı olacağını sanıyorum. Böylece Amerika'lıların bu politikaya karşı belli bir duyarlık göstermesi sağlanabilir.

Sovyetlerden daha fazla Amerika'lıları kabahatlı bulduğumu ileri sürenlere şunları söylemek isterim. Stalin devri çalışma kamplarını ve Macaristan'a Sovyetlerin müdahale etmesini kesin olarak kabahatli bulmuş ve mahkûm etmiştim. Ben her iki tarafa da eşit ölçüde itham ve kabahat yükleten bir papaz değilim. Doğuya ya da Batıya eşit sayıda vaız vererek nasihat eden bir din adamı da değilim.

Amerika daha önceki hükûmetlerin hatalarını kabul edip Vietnam'daki askerlerini ve uzmanlarını çekecek olsaydı bu davranışı alkışlayan ve Amerika'da büyük bir değişikliğin gerçekleşmiş olduğunu söyleyenlerden biri de ben olurdum. Ama durum tam bunun tersi oldu. Ne var ki Amerika Vietnamdan çekilmek durumunda kalsaydı, bu üçüncü dünya içinde ve özellikle Güney Amerika'da büyük yankılar ve karışıklıklar uyandırırdı. Amerika kuvvet kullanarak baskı sisteminin tümünü devam ettirmek istediği için bunu yapmamaktadır.

JOHNSON YEMİN EDİYOR.
Vietnam politikası ile bütün dünya aydınlarının nefretini kazanan Johnson'un yeminine sadık kalıp kalmadığı Bertrand Russel'ın kurduğu mahkeme sonunda anlaşılacak.

Demokraside Türk

Prof. Bahri SAVCI

Türkiye'yi Amerika'ya benzetmek, bir çok Türk aydınının ve politikacısının merakları arasındadır. Türrkiye'yi Amerikancı hayat felsefesi, siyasal düşünce biçimi içinde ve davranış çizgisinde tutmak da bir çoö Amerika'lının özel görüşüdür.Bu merak ve görüşe göre: er iki ülkede kişiye önem veren ve onu esas alan bir demokrasidir ve öyle olmalıdır. Her ikisi de milli hayatlarında siyasi - iktisadi - sosyal inşaalarını öyle kurmaktadır ve öyle kurmalıdır.

Gerçekten, mümkün olan ölçüde yapılabilecek bir demokrasi teorisi açısından baktığımız zaman, demokrasi konusunda Türk ve Amerikan görüş ve davranışında birleşik ;izgiler görürüz. Bunlar, hiç olmazsa, bir şekli demokrasi teorisinin ana çizgilerindeki birleşikleri teşkil eder.

Ama sadece buna kanmıyalım. Demokrasi, hürriyet idaresinin bütün şümulü ile ve çağdaş sosyal muhtevası ile ele aldığımız zaman; Amerikan demokrasisin de - ve ondan daha çeşitli ve kesif ihtiyaçlar içinde bulunan Türk demokrasisin de - bazı çıkmazlar görmek zorunda kalırız. Ayrıca, bu çıkmazların Türkiye şartları içinde devamının, Türkiye'yi işler bir şekli demokrasiden bile yoksun kılma tehlikesini getirdiğini de görmek zorunda kalırız. Onun için, Türk aydınına ve politikacısına düşen; bir şeklî demokrasi teorisinde her iki memleket için birleşik olan noktaları geliştirerek aşıp, kendi sosyal ve ekonomik şartlarımızdan doğan bir muhteva demokrasisini ve onun işlem şartlarını aramaktır. Bizi bu yargıya götüren şu tahlildir:

I

Bir şekli demokrasi teorisi açısından Amerika ve Türkiye'deki Birleşik Noktalar: Bir şekli demokrasi açısından baktığımız zaman her iki demokrasinin şu unsurlara dayandığını görürüz:

1 — Eşitçi Seçim ve Siyasî Temsil: Her iki ülkede devlet mekanizması; iktidarı her hal ve kârda genel - devrî - eşitçi seçimden çıkan bir siyasî temsil esasına dayanır. Amerika; kolonilik zamanında vâli iradesi şahsî iktidarından; Türkiye, Osmanlı Halife - Sultan İdaresi zamanında bu iradenin mutlakiyetinden sonraki çağlarda da bazı siyasî oligarşilerin şahsi iktidarlarından kurtulup halka dayalı iktidara gitmenin yolunu demokrasi teorisinin bu eşitçi oy vetiresine uymakta bulmuştur.

2 — Siyasî Hürriyetlerin Mahfuz Tutulması: Her iki ülkede eşitçi oy'un işlemesi yoluyla bir siyasî temsile varmak için siyasî hürriyetler muhafaza edilmiştir v e işletilmiştir.

3 — Çoğunluk Kararının Hâkim Olması: Bu suretle varılmış bulunan temsil sisteminde işlerin yürümesi için gereken karar, çoğunluğun kararıdır.

4 — Çoğunluk Kararının Kontrolu. Fakat, bu çoğunluk kararının da, türlü hukukî ve siyasî yollarla kontrol altına alınması gerekmiştir: Yürütmenin yargı denetine, yaşamanın Anayasa Mahkemesi denetine, bütün siyasî iktidarın devrî seçimlerle halk denetine tâbi olması gibi.

Biz, bir demokrasi teorisinde, bu dört unsuru şart olarak görüyoruz. Bir demokrasiden söz açabilmek için, eşitçi seçimin, siyasî hürriyetlerin var olması; yürüyecek kararın, çoğunluk kararı olması; ve nihayet, bu çoğunluk kararının alınması ve yürütülmesinin de kontrol edilmesi gerekir.

Türk ve Amerikan devlet sistemleri, teorinin bu dört unsurunu ihtiva ettiğinden, ayrı devlet yapılarına rağmen, demokraside birleşmişlerdir.

II

Demokrasinin Hürriyet İdesinin bir esası ile çağdaş muhtevası açısından her iki ülkedeki noksan ve çıkmazlar: Fakat, demokrasinin hürriyet idesindeki bir esası ve çağdaş muhtevasını teşkil eden sosyal mahiyetini ele aldığımız zaman, görürüz ki, Amerikan ve Türk Demokrasisinde bir noksan ve çıkmaz da vardır. Şöyle ki:

1 — Amerikan ve Türk Demokrasilerindeki Noksan: Hürriyetin beşiği, demokrasinin koruganı sayılan Amerika'nın hürriyet ve demokrasi müesseselerinde yoksanlar görmek; bu demokrasini n bir çıkmazından söz açmak Amerikalılara ve bir çoklarına garip ve yanlış gelebilir. Biz, ortada bir gariplik bulunmasına rağmen, bir yanlışlığın olmadığını sanıyoruz. Ama itiraf da etmemiz gerekir ki, böyle bir noksana rağmen, Amerikalılar, yukarıda gösterdiğimiz dört unsuru ile siyasî demokrasilerini işletmektedirler. Onun, sosyal adalet ve toplumsal güvenlik konularındaki noksanını, bir ciddi noksan da saymamaktadırlar. Fakat biz, konuyu teorik yönden işlediğimiz zaman şunları görmemezlik edemiyeceğimizi bildirmek zorundayız.

A — Amerikan Demokrasisinde Hürriyet İdesi, Plüralist muhtevasından yoksun kalmıştır. Yâni Amerikan demokrasisi, birbirine pek zıt fikirlerin bir arada kabul edilmiş bazı genel fikirlere zıt fikirlerin ötekilerle birlikte - bulunmasını kabul etmez. Orada, hürriyet idesi, ünanim bir cemaat telâkkisi üzerine dayanır. Amerikan toplumunda, ünanim olarak kabul edilen bazı moral spritüel değerler vardır ki, bunlar, herşe-

Amerikan - Çizgileri

(Cumhuriyet)

ye üstündür. Fiiliyatta işleyen demokrasi eşkâli de bu değerleri kabul etmek ve bu değerlerle uyuşmayan telâkkileri reddetmek zorundadır. Demokrasiyi işleten dört unsur, bu moral ve spritüel değerlerin teşkil ettiği ünanim Amerikan cemaati telâkkisine dayanmalıdır. Bu telâkkiye yabancı bir ide, bir davranış, bir inanış, hürriyet içinde sayılamaz; Çoğunluğun kararı haline gelme faaliyetine girişemez; eşitçi seçim vetiresi mekanizması içinde tercih edilecek bir unsur haline giremez. Bir kelime ile cemaat dışı kalır.

Bu durum ise, genel hürriyet teorisi açısından hürriyet idesinin temel niteliği olan plüralizme aykırıdır.

Vakıa, genel hürriyet teorisinde de bazı moral ve spritüel değerlerden doğan bir birleşik inanca yer vardır. Fakat, birleşik inancın bütün toplumda bir resmî ünanımite halinde kendini empoze ederek kendisine zıt fikirleri kapı dışarı süpürmesi yoktur. Böyle bir tutum ve telâkki tarzı, hürriyet idesinin plüralist muhtevasına aykırıdır.

Bu bakımdan, Amerikan demokrasisi, hürriyet idesinin plüralizm niteliği karşısında bir noksana maruzdur.

B — Bu noksanın Türk Demokrasisinde tecellisi: Bu noksan, Türkiye'ye gelince, hürriyetin ve demokrasinin gelişmesine engel hâle geliyor. Çünküğ plüralist olmıyan bir hürriyet ve demokrasi anlayışının da makbul sayılabileceği fikrini Türkiye'ye getirmiş bulunuyor. Türkiye'de «Amerika'da bile hürriyet idesinin bazı yönler, bazı fikirleri, bazı davranışları ve inançları,ünanimiteye sığmadığı için rededilebildiğine göre, bizde öncelikle red dedilebilir» fikrinin yayılmasına sebep oluyor. O zaman da Anayasalarımızın bile gelmesini emrettiği pek genel ve mâsum sosyal muhtevalı, fikirler, sosyal muhtevalı hürriyet idesi, sosyal muhtevali inanış ve davranışlar, sırf siyasî yapıya hâkim sosyal ve siyasal kanaat gruplarının düşüncelerine sığmadığı için, bütün Türk ümanimitesine sığmadığı bahanesiyle, reddedilmeye değer sayılıyor. Bu reddediş de demokrasi içi bir davranış olarak gösteriliyor. Bu ise, demokrasimizin muhtaç olduğu kendini arama hürriyetini sınırlıyarak, sonunda, demokrasimizin gelişmesine engel oluyor.

2 — Amerikan ve Türk Demokrasilerindeki çıkmaz: Amerikalı görüşte, demokrasinin çağdaş muhtevası açısından bir çıkmaz da var.

Demokrasinin çağdaş muhtevası; - sınırı, derecesi, şümûlü ülkelere göre değişken olmakla beraber - az çok, fakat tamamiyle demokratik yollarla bir devlet mülkiyeti teşkil edip, bunu da, gene demokratik yollarla kullanarak yapılan devlet teşebbüsleri yolu ile sosyal adaleti ve toplumsal güvenliği tam verici bir sosyal demokrasiye doğru genişlemektedir.

Amerikan demokrasisinde ise devlet mülkiyeti, devlet teşebbüsü söz konusu edilmeden, sadece, devlete iktisadî ve sosyal alanda bazı sorumluluklar yükliyerek ve devlet otoritesini sadece bazı tedbirler alanında kullanarak, sosyal adaleti sağlama yolu uygulanmaktadır. Amerikalı görüş, bu yol ile, her aileye bir mesken, her ev başına otomobil ve televizyon sağlama amacını gerçekleştirmek istemektedir. Amerika, kendi kapitalizmini, sosyal maksatlara uydurarak, bunu gerçekleştirebilir de...Fakat, Amerikalı görüş, kapitalizmini sosyal maksatlara ne kadar uydurmağa uğraşırsa uğraşsın, çağımızın sosyal sorunları, devletin dışardan yükleneceği sorumluluk ve dışardan kullanacağı otorite ile çözülemiyecek bir yoğunluk, genişlik, derinlik kazanmada, Amerika'nın gösterdiği gayret temposundan daha hızlı gitmektedir. Bu hızlılığa eşit bir sosyal adalet gerçekleştirme hızına, nazarî olarak bir noktada bitecek olan «devletin dışardan sorumluluk yüklenip, otoritesini dışardan kullanarak bulacağı dışardan tedbirler» ile varılamıyacağı, gene nazarı bir gerçek olarak gözüküyor. O halde, çağdaş Amerikan demokrasisi, yoğunluğu, genişliği, derinliği gittikçe artan sosyal sorunların hızını, ölçü ve imkânları nihayet bir noktada bitecek olan dışardan tedbirlerle karşılama gibi bir çıkmazla karşılaşmak istidadındadır.

Türkiye'ye gelince: Bu konuda artık bir istidattan değil, kesin bir durumdan söz açmak gerekir, Türkiye, çağlar ilerleyip sosyal adalet ve toplumsal güüvenlik taleplerinin şimdikinden pek fazla olacağı bir devrede değil, bugünkü devrede bile, Amerikalı görüşe sadık kalarak bir miktar devlet mülkiyet ve teşebbüsünü demokratik şekillerle kurma ve işletme yolunu bir kenara bırakıp, dışardan tedzirlunu bir kenara bırakıp, dışardan tedbirde çözemiyecek durumdadır. Türkiye, daha şimdiden, Amerikalı görüşün - yâni devlet teşebbüsüne iltifatı bırakıp devletin dışardan tedbirleri yolu ile sosyal adaleti ve toplumsal kalkınmayı ve güvenliği sğalamayı arayan görüşün - getireceği bu yetersizlik çıkmazı içindedir. Türkiye plüralist hürriyet telükkisi ile devlet teşebbüsleri telâkkisi üzerinde Amerikan çizgisini aşma zorundadır.

Korkuda Yeşermek

Günortalarında bir yerde dolu dizgin
Yaşamanın gümüş çökertisini sevmeksizin
Örter.
Hasat tarlalarda harmanlar savrulmada
Uzun yol çöl değil sonra bu nokta.

Beklemeksizin hıçkırıklı zaman çiçeğini
Bir atılışla olağan arasındaki bakıştı ve anılar
Sızar sular topraküstü enfarktüs geçit
Saymakla varmakla gecenin kara noktası
Elde ne var.

Kırılsa üşümeler üstüste
Gülümsemek mi isterdiniz bozgunları mı susardınız
Ak çağında çoğul aydınlığın
Üstünüze bir kanat devrilse korkar mıydınız.

Gelse bir gün olur ya ateştir yanan
Enfarktüs
Kesilme noktaları belki mavi bir zaman
Yaşamanın gümüş çökertisini bilmeksizin
Günortalarında o yerde dolu dizgin.

Eşber SAN

Plân Uygulaması ve Yönetici Sınıf

Plânlama tekniğine göre dünyanın en mükemmel plânını yapan ülke, eğer gerekli bilgi, enerji ve sorumluluk duygusu ile donatılmış bir yönetici kadroya sahip değilse, uygulama alanında başarısız kalmağa mahkûmdur.

Bir ülkenin iktisaden kalkınabilmesi için ön şartlardan biri, kalkınma için gerekli bilgiyle donatılmış, sorumlulukları yüklenmeğe hazır bir yönetici sınıfa sahip olması veya kalkınmaya paralel olarak bu sınıfı yetiştirebilmesidir. Kalkınma hangi sistem içinde olursa olsun, iktidarda hangi siyasi parti bulunursa bulunsun, bu şart aynı ölçüde söz konusudur. Plânlama tekniğine göre dünyanın en mükemmel plânını yapan bir ülke, eğer gerekli bilgi, enerji ve sorumluluk duygusuyla donatılmış bir yönetici kadroya sahip değilse, uygulama alanında başarısız kalmağa mahkûmdur.

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Plânının uygulama dönemi 1967 yılında sona ermektedir. Dönemin bitmesine az bir süre kaldığına göre, geriye bakıp uygulamadaki başarının bir muhasebesini yapmak zamanı çoktan gelmiştir. Ne yazık ki, bu muhasebe bize uygulamanın oldukça başarısız olduğunu göstermektedir. Bir kere, tarım kesiminin «hane» si başarısızlıkla doludur. Hava şartlarının etkisi, özellikle üretim kooperatiflerinin gelişmesiyle yürütülecek bir müessesevî değişme olmaksızın tarımsal üretimi artırmanın güçlüğü, gibi sebeplerle birkaç yıl içindeki olumsuz durumu ihmal etsek dahi, sanayi için aynı şeyi söylemek mümkün değildir. Sanayideki gelişme hızının son üç yıllık uygulama süresinde plânda beklenenin altında kalması ne ihmal edilebilir, ne de çeşitli sebeplerle «hoş» görülebilir. Bu başarısızlığın sorumluluğu ise özel kesime olduğu kadar devlet kesimine de düşmektedir.

İTİCİ - DÜRTÜCÜ GÜÇ

Defalarca belirttiğimiz gibi, sanayi bir ülkede itici - dürtücü güce sahip olan kesimdir; gelişme sanayileşme demektir; bu, tarımı ihmal etmek demek değildir, çünkü tarım da ekonomi geliştikçe sanayileşmektedir. Bu bakımdan, üç yıllık plân uygulamasında sınaî kesimdeki düşük gelişme hızını ihmal etmek mümkün değildir. Ayrıca, son üç yıl sınaî gelişme bakımından olumlu birkaç şartı da taşımaktadır. Bir kere, siyasî istikrar kurulmuştur. İkinci olarak, - 1965 hariç - 1960 tan beri genel fiyat seviyesinin nispeten istikrarlı olması spekülâtif faaliyetleri önlediği için, sanayide kârlılık ticaret ve spekülâtif faaliyetlere nazaran yükselmiş, sınaî yatırımların artması için gerekli şartlardan biri kurulmuştur. Ayrıca, ister serbest piyasa, ister çeşitli yollarla artırılan banka faiz hadleri olsun, spekülâtif faaliyetlerin faiz haddini yükselttiği ve sınaî yatırımların kârlılığını düşürdüğü bir gerçektir. Spekülâtif faaliyetlerin azalması bu bakımdan da sınaî yatırımlar üzerinde olumlu bir etki yaratmıştır. Nihayet, plân dönemi içinde dış ticaret tıkanıklıkları da olmamıştır. Ham madde, yedek parça ve çeşitli kapital eşyasının ithali güçleştiği hallerde fiyatlarının yükselmesi, ithal malı sermaye eşyası ve ham madde üzerinde başlıyan spekülâsyon fiziksel olarak bunların bulunamaması gibi sebepler, sınaî yatırımların kârlılığını büyük ölçüde azaltır. Oysa, plân dönemi içinde buda sözkonusu olmamıştır. Bütün bu olumlu etkilere rağmen plân uygulamasındaki başarısızlığın nedenlerini araştırmak gerekir.

SORUMLU YÖNETİCİLER

Türkiye'nin kalkınmasında ön safta rol oynıyacak sınıf, bu kadrodur. Kırk yıldan fazla bir süredir kalkınmanın zorunluğundan bahsedilen Türkiye böyle bir sınıfı yetiştirecek eğitim sistemini kuramadığı için, kadroyu da kuramamaktadır. Valiler, belediye reisleri, fabrika müdürleri, Bakanlıklardaki müsteşarlar, şirket yöneticileri ve idare kurulları üyeleri, eğiticiler V.s. kalkınma için gerekli kararları alan ve bunları fiilen uygulayan kişilerdir. İnsan beyni nasıl kendisine sinir sistemінin ilettiği uyarmalar karşısında bir takım kararlar alarak insanı yönetiyorsa, bu sınıf da aynı görevle yükümlüdür. Plânın kendisine ilettiği uyarmalar la, başında bulunduğu karar alma birimini yönetecek, yürütecek ve plân gereklerine intibakı sağlıyacaktır. Ayrıca, son DPT toplantısında olduğu gibi, plânın hedefleri ve stratejisi

Doç. Dr. Gülten KAZGAN

tesbit edilirken, her bir yönetici gerçekleri yansıtarak gerekli uyarmaları da verecektir. Yöneticinin her iki görevi de sorumluluk yüklenmesini ve olayları yeterli bir şekilde değerlendirecek bilgilere sahip olmasını gerektirir. Bir elektronik beyin dahi, eğer makineye yanlış bilgiler konmuşsa, hafızası ve çözüm yolunun doğruluğuna rağmen, yanlış sonuç verecektir. Bu bakımdan, yönetici sınıfın kalkınma için gerekli bilgilerle donatılması, önemli, gerekli ve kalkınma için kaçınılmaz bir zorunluktur.

EĞİTİM SORUNU

Türkiye'de eğitim konusunda bugünedek daha çok alfabesizlerin okur yazar hale getirilmesi, teknisyenlerin yetiştirilmesi üzerinde durulmuştur. Plân uygulamasına katılacak bazı yöneticilerin eğitilmesi için de kısa süreli kurslar yapıldığı bir gerçektir. Bununla beraber, bu husus kapsamı geniş bir eğitim, daha doğrusu ,kalkınma için yöneticilerin genel olarak geniş bir şekilde eğitilmesi olarak düşünülmemiştir. Karşı karşıya bulunduğumuz gerçekler ise bugün için bu zorunluğu açıkça ortaya koymaktadır.

İkinci bir mesele, Türkiye'de eğitim sistemini n yeniden, kalkınma ön plânda tutularak gözden geçirilmesi zorunluğudur. Bugünün yönetici sınıfı dünkü ve bugün de yürürlükte bulunan eğitim sisteminin ürünüdür. Eğer bu sistem değişmezse, Türkiye kalkınma konusunda bilinçlendiğinden, 40 yıl sonra, bugün nasıl bir yönetici sınıf buhranı çekiyorsa, yarın öbür gün de aynı buhranı çekecektir.

Eğer Türkiye gerçekten kalkınacaksa, politikacılar gerçekten bunu hedef tutuyorsa, yönetici sınıfı yetiştirmenin kalkınma için İmam - Hatip Okulu açmaktan daha zorunlu olduğuna; bugün sözkonusu sınıf için geniş kapsamlı bir eğitimi sağlıyacak kaynakları ayırmanın Diyanet İşleri Bütçesini şişirmekten daha gerekli olduğuna; camilerde vaat dinlemekle bu sınıfın yetişemiyeceğine gerçekten inanması gerekir.

SONUÇ

Bugün için alınacak tedbirler kısa süreli, kısmen de uzun sürelidir. Kısa süreli tedbirler, bugün yönetici durumda bulunan kadroyu plân, kalkınma ve gerekli iktisat bilgisiyle donatacak şekilde bir «yetişkinler eğitimi» ne tâbi tutmaktır. Eğitir süreleri içinde bu bilgilerle donatılmamış, bugünedek iktisadi sorumlulukla karşılaşmamış kişileri suçlamaya hakkımız olmamakla beraber, böyle bir yetişmenin zorunluğunu açıklamak da en tabii hakkımız dır.

Uzun süreli tedbirler de eğitim sistemiyle ilgilidir. Bizim bilgi sınırımızı aştığı için eğitim sisteminde nasıl bir değişme gerektiğini işin uzmanlarına bırakıyoruz; ve sadece, bu zorunluluğu belirtmekle yetiniyoruz.

Düşünce Özgürlüğü

(1. sayfadan devam)

çe indirilebilir; düşünce sahibi olmak koyuldukları takdirde Roma dininin yok olacağını duydum.

Boldmind — Buna inanmamalısınız; zira siz dininizin ilâhî olduğuna ve Cehennem kapılarının ona üstün gelemiyeceğine eminsiniz; bu böyle olduktan sonra hiç bir şey onu asla ortadan kadıramıyacaktır.

Medroso — Hayır, yalnız o bir hiyüzündendir ki, İsveç, Danimarka, sizin bütün adınız Almanyanın yarısı artık Papa'nın tebaası olmamanın korkunç felâketi içinde inliyor (3). Şayet insanlar sahte imanlarına göre harekette devam ederlerse yakında sadece Tanrıya ve fazilete tapmakla iktifa edecekleri söyleniyor. Cehennem kapıları bu kadar üstünlük temin ederse inquisition mahkemeleri ne olacak

Boldmind — Eğer ilk Hıristiyanlar düşünce hürriyetine malık bulunmasalardı, Hıristiyanlık olmıyacaktı. Doğru değil mi

Medroso — Ne demek istiyorsunuz? Sizi hiç anlamıyorum.

Boldmind — Demek istiyorum ki eğer Tiberius'ün ve ilk imparatorların, ilk Hıristiyanları kaalem ve mürekkep kullanmaktan meneden Yakubî'leri (4) bulunsaydı, Roma İmparatorluğu içinde uzun zaman serbestçe düşünmeye için verilmeseydi, Hıristiyanların naslarını tesis etmeleri imkânsız olurdu. Şu halde ancak düşünce hürriyetiyle teşekkül etmiş olan Hıristiyanlık nasıl bir tezat ve nasıl bir haksızlıkla yegâne mesnedi bulunan o hürriyeti bugün boğmak istiyor? Size menfaatli bir iş teklif ettikleri vakit bir hüküm vermeden önce uzun uzun muhakeme yapmaz mısınız? Bu dünyada bizim ebedî saadet veya felâketimizden daha ehemmiyetli ne vardır? Yeryüzünde yüz türlü din vardır ki, mânasız ve müşrik telâkki ettikleri akidenize inandığınız takdirde sizi cehennem azâbına mahkûm ederler. Şu halde bu akideleri tetkik ve muhakeme etsenize!

Medroso — Onları nasıl tetkik ve muhakeme edebilirim; ben Yakubî değilim ki!.

Boldmind — İnsansınız ya, bu yeter.

Medroso — Heyhat! Siz benden daha çok insansınız.

Boldmind Düşünmeyi öğrenmek sizin elinizdedir; siz bir zekâ ile doğmuş bulunuyorsunuz; fakat inquisition'un kafesi içinde bir kuşsunuş; inquisition mahkemesi kanatlarınızı kemişmiş; fakat onlar tekrar meyda na gelebilirler. Hendeseyi bilmiyen onu öğrenebilir; her insan bilgi edinmeye muktedirdir: Paranızı emniyet edemiyeceğiniz kimselerin eline ruhunuzu bırakmış olmanız ayıptır. Kendiliğinizden düşünmeye cesaret ediniz.

Medroso — Eğer her insan kendi kendine düşünecek olursa bunun garip bir karışıklık olacağı söyleniyor.

Boldmind — Tam zıddı. Tiyatroda bir temsil seyrolunurken herkes fikrini serbestçe söyler ve sükûn bozulmuş olmaz; fakat fena bir şâirin küstah hâmisi, zevk sahibi kimseleri kötü gördüklerini iyi bulmaya icbar emtek isterse, o zaman ıslıklar yükselmeye başlar, ve bir kere Londra da olduğu gibi, iki taraf birbirlerinin başlarına elma atabilirler. Ruhları zincire vuran müstebitlerdir ki dünya daki felâketlerin bir kısmına sebep olmuşlardır. Biz İngilterede ancak herkesin fikrini söyleme hakkından serbestçe istifade edebildiği günden beri mesuduz.

Medroso — Biz de, hiç bir şahsın fikrini söyliyemediği Lizbon'da tam bir sükûn içinde bulunuyoruz.

Boldmind — Sükûn içinde yaşıyorsunuz. Fakat mesut değilsiniz; bu sükûnet, sessizlik içinde ârenkle kürek çeken mahkûmların sügûnetidir.

Medroso — Ruhumun küreği mah kûm olduğunu mu sanıyorsunuz?

Boldmind — Evet ruhunuzu ondan kurtarmak isterdim.

Medroso — Şayet ben kürek cezasını iyi buluyorsam?

Boldmind — O halde, ona mahkûm olmaya lâyıksınız...»

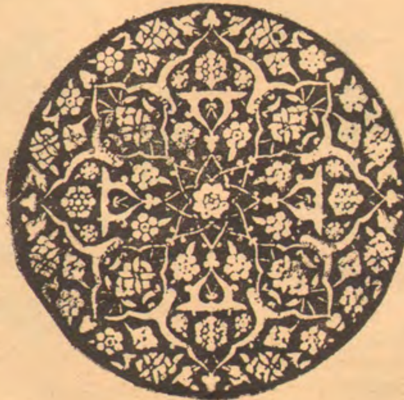
---

(1) Dominicain'ler, Hıristiyanlığın bir mezhebine sâlik olan papazlar olup, o devirde Portekiz idaresinde hâkim durumda idiler. Bunlar, gûya din namına (!) en feci işkencelere cevaz veren enkizisyoncu zümreyi teşkil ediyirardı.

(2) Voltaire bununla, Endülüs İslâm medeniyetinin İspanya ve Portekizde hâkim olduğu devirlerde Hrristiyanların vicdan hürrnyetine müdahale edilmediğine işaret ediyor.

(3) Bununla, din reformuna katımış olan mmleketlerin halkları kastediliyor.

(4) Yakubî'ler bu adı taşıyan ve XII. yüzyıl başlarında kurulmuş bulunan mütaassıp bir Hıristiyan tarikatına mensup rahiplere verilen isimdir. Bunların Paris te Saaint - Jaques sokağında bulunan manastırı, Fransız İhtilâli zamanında, 1790 da yıktırılmıhştır.

MUTLU DÖNEMEÇ

(1. sayfadan devam)

Aradan geçen bunca yıldan sonra sandukadan sendikaya geldik.

Sait Faik'le 1943 yılında fabrikalarda röportaj yapıyorduk. Yedikule'de bir deri fabrikasına gitmiştik. İşçiler, yarı bellerine dek bir pisliğin içine gömülmüşler, günde on, oniki saat o pislik içinde çalışıyorlar.

Kokudan boğulur gibi kaçtık, kendimizi patronun odasına attık.

Sait sordu:

— Beyefendi, bu pislik içinde nasıl çalışıyorlar, hastalanır işçiler.

— Birinci Dünya Harbinde İstanbul tifodan, ve badan kırıldı, bizim fabrikada hiç hastalık çıkmadı. Mikrop yaşıyamaz ki onların çalıştığı yerde...

Dönüşte Sait «Mikrop bile yaşayamyor...» diye söylenip durmuştu. Aradan geçen toputoplamı yirmi yıldır; sayıları yüzbinleri aşan işçiler yasal yollardan haklarını elde etmek için gösteri yürüyüşüne çıkıyorlar, bu mutlu bir birikimdir.

1945 yılı bir yaz günü haber geldi gazeteye: «Astro-Türk Tütün deposunda grev çıkmış»

Grev dedikleri, kovulan dört kadın, işten çıkarılmamaları için direnmiş... Telefon etmişler Emniyet Müdürlüğüne. (Bir telefon kâfidir.) Kapıya iki araba dolusu polis geldi. Kadın, çocuk, erkek işçileri doldurup arabalara götürdüler, bir hafta alakondular Müdüriyette.

Aradan geçen yirmi yıldır; şimdi işçi işverenin karşısında haklarını savunuyor.

Tek tek örneklerle bir şey ispatlanmış olmaz elbet. Ama çok önemli, gerçekleri kavradık iyice. Örneğin «dış yardım» denilince, 1946 daki gibi artık herkes sevinmiyor; «Bu dış yardım, sakın dışa yardım olmasın...» diye düşünenler çok.

«Plân, plânlama...» demek de yetmiyor. Bunun, çocuklara verilen «Plânlı yaşamalı, plânlı çalışmalı» öğütündeki genel kavramdan ayrı bir şey olduğunu kavrayanlar, plânın uygulanması için gereken paranın kaynağını soruyorlar: «Plânı, parayı verecekle re beğendireceksek, bu plân kimin plânı olur?»

«Batı uygarlığına ulaşacağız» sözü de eski büyüsünü yitirdi, batının neyin nesi olduğunu düşünüyoruz artık.

Bunlar Türkiye'nin mutlu dönemeçte olduğunun, hiç bir olumlu sözün havada savrulup boşa gitmediğinin belirtileridir. Gazetelerde, dergilerde yayınlanan okur mektuplarından iyi anlıyoruz bunu; bir köy öğretmeni, bir imam, bir küçük memur, bir köylü, bir satıcının bugün düşündükleri, yazdıkları on beş yirmi yıl önce en ilerici aydınların kaleminden bile çıkamıyordu.

Şair Faik toplatılan «Medar-ı Maişet Motoru» adlı romanı için sorguya çekiliyordu:

— Nalçalı postalı kayıp asker düştü diye yazmışsın...

— Cumhuriyet devri değil efendim, padişah zamanı askeri...

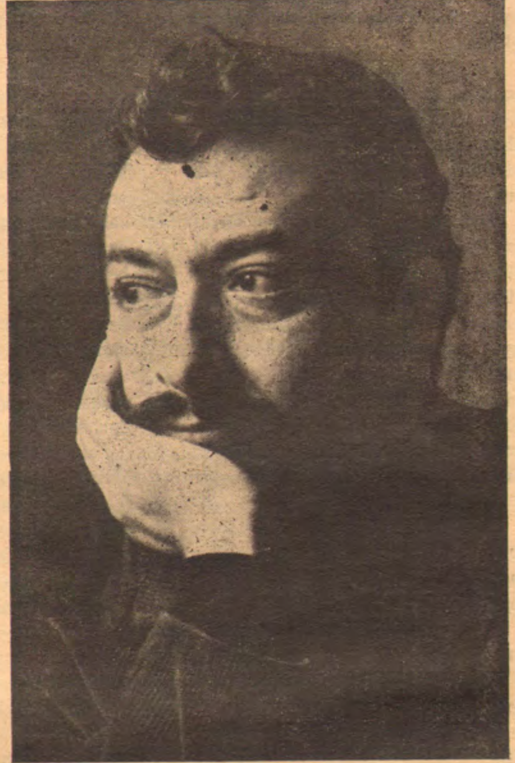
— Olsun... asker hiçbir zaman düşmez.

Bugün, o sorguyu yapanların yerlerinde olanlar «Türkiye ancak toplumculukla kalkınabilir» diyorlar.

Bugün gazetelerde, degilerde yayınlanan okur yazılarını, o zamanki yönetmenler görmüş olsalardı, bunları yazanların hepsini hain diye suçlarlardı.

Toplumsal birikim dönemini yaşıyan yurdumuzda emekçiler yeterince bilinçlendikleri zaman, ilerici, ilerletici, yapıcı günlerin fışkırdığını da göreceğiz. Gericilerin, tutucuların, sömürgenlerin umutsuz çırpınışları, bunalım içinde durmadan saldırıları da, mutlu bir dönemece geldiğimizi gösteriyor.

 Otyam'ın Sergisi

Fikret Otyam başkentte ikinci fotoğraf sergisini açtı. Birincisi gibi bu da pek ilgi gördü. Cici cici kızlar, ithal malı kokular sürmüş karılar, sakallı Kızılay züppeleri ve tüm burjuva sergide.

Fikret Otyam'ın Ankarada açılan sergisiyle ilgili bir anı 2. sayfada

İS Tİ YO RUM

Ben ANADOLU
Kurtulmak

